

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

24. juni 2020

Forslag til etablering af en lånefacilitet i Den Europæiske Investeringsbank til den offentlige sektor som del af mekanismen for en retfærdig omstilling, COM(2020) 453 final

1. Resume

Kommissionen fremlagde 28. maj 2020 et forslag om etablering af en lånefacilitet i Den Europæiske Investeringsbank til den offentlige sektor som en del af en såkaldt mekanisme for en retfærdig omstilling. Forslaget er en del af en pakke af forslag vedr. EU's flerårige finansielle ramme (MFF) 2021-27 og genopretning af landenes økonomier i lyset af COVID-19-krisen.

Lånefaciliteten vil have til formål at støtte offentlige investeringer i for eksempel energi- og transportinfrastrukturen, fjernvarmenettet og renovering eller isolering af bygninger gennem udlån på lempelige vilkår. Disse investeringer skal komme de regioner og landsdele til gavn, som er mest berørt af klimaomstillingen.

Lånefaciliteten etableres gennem 1,525 mia. euro fra budgethensættelser (tilskud) og 10 mia. euro fra Den Europæiske Investeringsbanks egen ramme (lån), der skal kunne mobilisere investeringer for 25-30 mia. euro over MFF-perioden (2021-2027).

Lånefaciliteten sigter efter at give offentlige enheder yderligere nødvendige ressourcer, og på samlet set bedre vilkår, end hvad der kan opnås via finansmarkederne, til at tackle de sociale, økonomiske og miljømæssige udfordringer, der følger med omstillingen til en klimaneutral økonomi. Støtte gennem faciliteten stilles kun til rådighed for medlemsstater med mindst én territorial plan for en retfærdig omstilling.

Regeringen er positiv over for etableringen af en mekanisme for retfærdig omstilling med den forudsætning, at den bidrager til at sikre højere klimambitioner i EU, herunder i arbejdet med klima-neutralitet i 2050, samt bidrager til grøn omstilling, vækst og beskæftigelse i de områder, der har de

største udfordringer i omstillingen mod en grønne økonomi. Regeringen støtter derfor også en lånefacilitet i Den Europæiske Investeringsbank til den offentlige sektor. Forslaget udgør tredje søjle i planen om en mekanisme for retfærdig omstilling.

Regeringen finder det vigtig, at EU's omstilling til klimaneutralitet overordnet skal gennemføres på en omkostningseffektiv og socialt balanceret måde, hvorfor lånefaciliteten bør målrettes de regioner, hvor behovet er størst.

2. Baggrund

Kommissionen fremlagde 28. maj 2020 et forslag om etablering af en lånefacilitet i Den Europæiske Investeringsbank (EIB) til den offentlige sektor som en del af en såkaldt mekanisme for en retfærdig omstilling (MRO).

Forslaget følger Kommissionen meddelelse af 11. december 2019 om den europæiske grønne pagt for at understøtte målet om at nå klimaneutralitet i EU i 2050 på en effektiv og retfærdig måde. Efterfølgende fremsatte Kommissionen 14. januar 2020 meddelelsen Sustainable Europe Investment Plan, der udgør rammen for private og offentlige investeringer under European Green Deal. Meddelelsen indeholder bl.a. en mekanisme for en retfærdig omstilling (MRO), der skal støtte regioner med høj beskæftigelse inden for produktion af fossile brændstoffer (særligt kul) eller CO₂-intensiv industri, der står over for at blive negativt påvirket som følge af omstillingen mod et klimaneutralt EU. MRO består af tre søjler: 1) Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) 2) investeringsordningen under InvestEU samt 3) en lånefacilitet i Den Europæiske Investeringsbank (EIB).

Indeværende forslag om lånefaciliteten i EIB er endvidere en del af en pakke af forslag vedr. EU's flerårige finansielle ramme (MFF) 2021-27 og genopretning af landenes økonomier i lyset af COVID-19-krisen.

3. Formål og indhold

Lånefaciliteten i EIB til den offentlige sektor vil have til formål at støtte offentlige investeringer til – for eksempel – investeringer i energi- og transportinfrastrukturen, fjernvarmenettet og renovering eller isolering af bygninger gennem udlån på mere lempelige vilkår, end hvad der tilgængeligt via finansmarkederne. Disse investeringer skal komme de regioner og landsdele til gavn, som er mest berørt af omstillingen¹ til en klimaneutral økonomi.

Lånefaciliteten etableres med et tilskudselement på 1,525 mia. euro (2018-priser) finansieret via budgethensættelser og 10 mia. euro i lånekapacitet fra

¹ Som identificeret i de såkaldte territoriale planer for en retfærdig omstilling til brug for Fonden for Retfærdig Omstilling, jf. artikel 7 i FRO-forordningen

Den Europæiske Investeringsbanks egen ramme. Samlet set er målsætningen, at der kan mobiliseres investeringer for 25-30 mia. euro. over MFF-perioden (2021-2027).

Lånefacilitetens tilskudskomponent består hhv. af:

- 250 mio. euro fra MFF-perioden (2021-2027)
- 1,275 mia. euro fra indtægter og tilbagebetalinger fra eksisterende finansielle instrumenter, herunder fra den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer (EFSI).

Dertil kommer 10 mia. euro i lånekapacitet fra den Europæiske Investeringsbanks egen ramme.

Lånefaciliteten vil støtte offentlige enheder og dække en bred vifte af investeringer under forudsætning af, at disse investeringer bidrager til at imødekomme udviklingsbehovet som følge af de udfordringer, der er rejst ved omstillingen til en klimaneutral økonomi, som beskrevet i de territoriale planer for en retfærdig omstilling.

Offentlige enheder i mindre udviklede regioner og medlemslande har generelt en lavere offentlig investeringskapacitet. Derfor vil tilskudssatserne, der ydes til projekter, som fremmes af offentlige enheder, være relativt høje, men kan dog ikke overstige 20 pct. af lånet fra finansielle partnere (i første omgang EIB, men forslaget giver ligeledes mulighed for at arbejde med andre finansielle partnere). Mindre udviklede regioner er regioner med et BNP pr. indbygger på under 75 pct. af det gennemsnitlige BNP for EU-27, som defineret under de samhörighedspolitiske regler.

Lånefaciliteten vil kun være tilgængelig for projekter, der opfylder følgende kriterier:

- a. Projekterne opnår målelige effekter ift. at tackle de alvorlige sociale, økonomiske eller miljømæssige udfordringer, der afstedkommes af omstillingen af økonomien til klimaneutralitet og kommer de regioner til gode, der er identificeret i de territoriale planer for en retfærdig omstilling, også selvom projekterne ikke er beliggende i disse regioner.
- b. Projekterne modtager ikke støtte under andre EU-programmer.
- c. Projekterne modtager et lån fra den/de finansielle partnere under faciliteten.
- d. Projekterne genererer ikke tilstrækkelige indtægter til, at der er mulighed for at opnå finansiering uden EU-støtte.

Der vil blive givet prioritet til projekter, der bidrager direkte til omstilling af økonomien til klimaneutralitet. Støtte gennem faciliteten stilles kun til rådighed for medlemsstater med mindst én territorial plan for en retfærdig omstilling.

Ved at støtte investeringer, der ikke genererer tilstrækkelige indtægter, og som ellers ikke ville opnå økonomisk støtte uden et tilskudselement, sigter lånefaciliteten efter at give offentlige enheder yderligere nødvendige ressourcer til at tackle de sociale, økonomiske og miljømæssige udfordringer, der følger med omstillingen til en klimaneutral økonomi. Det vil også gøre det muligt for disse offentlige enheder, der drager fordel af højere bevilling af offentlige aktiver, at blive mere modstandsdygtige over for fremtidige symmetriske og asymmetriske chok, herunder katastrofer

For at sikre adgang til lånefaciliteten vil tilskudskomponenten i første omgang være tilgængelig for støtteberettigede projekter i medlemslande gennem nationalt øremærkede tildelinger (udtrykt som en andel af instrumentets samlede tilgængelige budget). Disse nationale tildelinger er dog kun øremærkede indtil 31. december 2024. Herefter vil evt. resterende ressourcer fra tilskudskomponenten være tilgængelige for alle. Både Kommissionen og EIB vil sørge for, at fordelingen mellem medlemsstaterne i de sidste tre år af perioden 2021-2027 sikrer forudsigelighed for investeringer og følger en behovsbaseret vurdering såvel som en regional konvergensmetode.

Sammenhæng med første og anden søjle i mekanismen for en retfærdig omstilling

Omfanget af støtte fra FRO (første søjle i MRO) er begrænset til investeringer, der lindrer de sociale og økonomiske omkostninger ved omstillingen i de identificerede regioner. Det fokuserer på den økonomiske diversificering af disse territorier og omskoling, jobsøgningsbistand og inkludering på arbejdsmarkedet for de berørte arbejdstagere gennem tilskud primært. Anden og tredje søjle i MRO skal støtte en bredere vifte af investeringer både fra et sektorielt og geografisk perspektiv for at styrke handlingen og målene for FRO. En bredere dækning af udviklingsbehov vil derfor være mulig, såfremt støtten vil gavne de regioner, der er identificeret i de territoriale planer for en retfærdig omstilling.

Støtten under indeværende lånefacilitet til den offentlige sektor vil være et supplement til de finansielle produkter, der tilbydes af den dedikerede retfærdige omstillingsordning under InvestEU (anden søjle i MRO). Mens InvestEU ordningen sigter mod at fremme (crowd-in) private investeringer og støtte offentlige investeringer, der genererer nok indtægter til at være økonomisk bæredygtige, vil lånefaciliteten til den offentlige sektor fokusere på offentlige investeringer med utilstrækkelige indtægter, som ikke ville blive finansieret gennem et lån uden tilskudskomponent.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig i sagen.

5. Nærhedsprincippet

Da Kommissionens forslag vedrører Mekanismen for Retfærdig Omstilling, der skal fungere på europæisk plan, kan det kun behandles på EU-niveau. Forslaget er således i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant

7. Konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget vil få statsfinansielle konsekvenser i form af den danske andel af finansieringen af programmet under EU-budgettet. Herudover vil reservationen af 10 mia. euro i lånekapacitet i EIB alt andet lige betyde, at banken vil have mindre kapacitet til andre typer udlån.

Kommissionen forslår, at der hensættes 1,525 mia. euro (i 2018-priser) fra EU-budgettet til lånefacilitetens tilskudskomponent. Her skal 250 mio. euro finansieres fra MFF 2021-2027, mens de resterende 1,275 mia. euro fra dækkes af formålsbestemte indtægter sfa. tilbagebetalinger og inddrivelses ifm. eksisterende finansielle instrumenter og EFSI.

Udgiftsniveauet forhandles som led i forhandlingerne om EU's næste flerårige finansielle ramme for 2021-2027.

Samfundsøkonomiske og erhvervsøkonomiske konsekvenser

Forslaget kan have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser i det omfang, at forslaget bidrager til at fremme offentlige investeringer, der mindsker de sociale, økonomiske og miljømæssige udfordringer, der følger med klimaomstillingen, i de EU-lande, som Danmark har samhandel med.

8. Høring

Sagen har ikke været i ekstern høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Andre landes konkrete holdninger til forslaget kendes endnu ikke. På baggrund af forhandlingerne om Fonden for Retfærdig Omstilling forventes imidlertid, at der vil være generel støtte til etableringen af en mekanisme for retfærdig omstilling.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen er positiv over for etableringen af en mekanisme for retfærdig omstilling med den forudsætning, at den bidrager til at sikre højere klimambitioner i EU, herunder i arbejdet med klimaneutralitet i 2050, samt bidrager til grøn omstilling, vækst og beskæftigelse i de områder med de største udfordringer i omstillingen mod en grønne økonomi. Regeringen støtter derfor også forslaget tredje søjle om en lånefacilitet til den offentlige sektor fra den Europæiske Investeringsbank.

Regeringen finder det vigtig, at EU's omstilling til klimaneutralitet overordnet skal gennemføres på en omkostningseffektiv og socialt balanceret måde, hvorfor lånefaciliteten bør målrettes de regioner, hvor behovet er størst.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget blev oversendt til Folketingets Europaudvalg den 9. juni 2020 og forelagt den 12. juni 2020 til forhandlingsoplæg.